

Vychází 1., 10., 20. každého měsíce o 10. hod. Expedicí se nachází v obchodnictví musikalí u „Beethovenu“ u Roberta Veita v Nových alejích č. 116. Kdo všechna čtyři čtvrtletí odebere, obdrží praemii.

DALIBOR.

Předplácí se: čtvrtl. 1 zl. půll. 2 zl., celor. 4 zl. rak. č. S poštou: čtvrtl. 1 zl. 15 kr., půll. 2 zl. 30 kr., celor. 4 zl. 60 kr. rak. čísla. Pro státy německé: půlletně 1 tol. 10 nov. gr., celoročně 2 tol. 20 nov. gr.

Hudební časopis s měsíční notovou přílohou a s roční praemií.

Odpovědný redaktor:

Emanuel Meliš.

20. srpna.

Nakladatel:

Robert Veit.

Hudební bratrstvo (Convivium) v Bělé.

Sděluje Václav Kredba.

Skoro všude po Čechách, kde jenom jakého hudebního spolku stává, slavívá se den sv. Cecílie co výroční slavnost hudebnická. Nevím však, jakým způsobem se stalo, že se Bělští hudebníci sv. Cecílii zpro-
nevěřili, vyvolivše den sv. Maří Magdaleny za den slavnostní. Památku tuto odbývají zdejší hudebníci vždy co nejslavněji, a to po celé dva dni. Prvního dne shromáždí se všichni ku zpívané mši sv., při čemž se vždy některá z umělejších a slavnějších mší provozuje. Odpoledne pak shromáždí se všichni hudebníci u ředitele kůru. Tu se přede vším hoduje a což se samo sebou rozumí slavně zapíjí. Pak se přednášejí rozličné zpěvácké a hudební skladby. Mezi tím, pro variaci, provozují někteří z ferinů, jakýchž žádné české hudební společnosti nechybí, své šprýmy a kunšty, tak že se tím milé a utěšené zábavy až do pozdné noci způsobuje. Druhého dne je zpívané requiem za všechny v Pánu zesnulé spoluoudy téhož bratrstva. Pak se započiná a končí jako včera. A však není dovoleno každému hudebníku podílu bráti na slavnosti této. Musí býti oudem bratrstva. Tvořit totiž zdejší kostelní zpěváci a hudebníci, na základě jistých pravidel a výminek bratrský spolek, kterýžto od roku 1746 svého původu a ztvrzení od hraběte Frant. Arnošta z Waldštyna nabyt.

Regule tyto, pro jich zvláštnost, dle originálu sdílíme:

Já František Arnošt, svaté Římské říše hrabě z **Waldšteyna**, dědičný pán panství: Hradiště, Bělé a Kuřívod, Hirsperku a Bezděze v království Českém, jakož také senioratu panství Třebíče v Markhrabství Moravském, Její Římské císaře jakož také v Uhřích a Čechách královské Milosti skutečná tajná rada, rytíř štíftu sv. Václava a nejvyšší předkrojič v království Českém.

Vyznávám tímto listem otevřeným, kterak ke mně ponížene suplicírovali moji milí a věrní svěřeni podaní

z města Bělé, též z městečka Kuřívod moji tělesní poddaní, ponížene žádajíce, abych Já jim ke cti a chvále Boží, panně Marii a všem Božím Svatým k počestnosti a k správnějšímu pořádku a vštěpení musiky, skrz kterou (jak žalmista Páně sv. David v žalmu 99 v 7, též žalmu 150 v 3, 4 a 5 vypisuje) všechny věřící k pobožnosti vzbuzují.

Následující artikule k zachování v jejich akademii confirmoval a potvrdil.

Na jichžto žádost ty následující punkta jim potvrzuji, a to sice:

Primo. K službám Božím jeden každý po sezvánění na kůr se naléztí dá, a kdyby z nedbalosti „Kyrie“ promeškal, tak pokuty 3 kr., za „Gloria“ 6 kr., za „Credo“ 9 kr. dáti povinen bude a tak dále. — Kdyby sice nevyhnutedlná příčina byla, že by nemohl na mši, nešpory neb letanie přijíti, tak se má u zvoleného rektora neb kantora ohlásiti.

Secundo. Všichni upřímně a dobře spolu život vésti, uctivě se chovati, mladí starším ponížení býti, kantoru v musikantských věcech vždy poslušnost zachovati mají, co kdyby který přestoupil, pokuty bratrstvu složí 30 kr.

Tertio. Jeden druhému špinavé slova vydávati ani mezi sebou nikdež se bít nemají, jestli by se to stalo, ten kdo dříve uhodí, aneb hanu by dokázati nemohl, bez milosti bratrstvu 1 zl. složiti a toho haněného ještě odprositi má.

Quarto. Kamkoliv procesí konáno bude, tak mají společní musikanti hned po sezvánění v kostele se naléztí dáti, při takovém procesí in persona přítomni býti a jeden každý jak v cestě tak potom při mši sv. k svému instrumentu bez pobízení se přičiniti a dobře producírovati, potom jej na místo zase složiti. Kdo by to bez příčiny zameškal, ten bratrstvu 30 kr. dá.

Quinto. Po každé na oznámení jim od kantora v času pohodlném k prosbě se dostaviti povinni budou, kdo by ji zameškal, ten bratrstvu 9 kr. na svíci složí.

Sexto. Když roční Convivium držeti se bude, tak mají mladší starším (by třeba mladší v instrumentu schopnější byli) uctivě sloužiti a je nepředcházeti, jeden každý svůj musikantský quartal 6 kr. složiti. Který by proti tomu byl, ten do pokuty dle uznalosti přecinění upadne.

(Dokončení.)

O registrování čili o oučelu a umění přiměřeného použití hlasů varhaních.

(Pokračování.)

a) Při slabém registrování.

V manuálu všech 8, v pedálu všech 16 stop. reťových hlasů (Labialstimmen).

Přijde ovšem na hojnost hlasů varhan, mluvíme-li o silném aneb o slabém registrování. Při malých varhanách bude registrování v manuálu již snad s třemi 8 stop. a v pedálu s jedním neb dvěma 16 stop. hlasy silné dosti, co zatím při větších varhanách ještě s pěti až sedm 8 stop. a v pedálu s třemi až čtyřmi 16 stop. hlasy se slabým nazvati musí.

b) Při sesíleném registrování.

Mimo při a) jmenovaných hlasů přivezmou se: v manuálu všechny 4-, v pedálu všechny 8 stop. hlasy.

Při větších varhanách může zde dle libosti v manuálu 16- a v pedálu 32 stop. přivzato býti, též se může k vůli střídání veškerých rourových strojů použití.

c) Při prostředně silném registrování.

Mimo při a a b jmenovaných hlasů: v manuálu všechny mimotní a doplňující hlasy i s 2- a snad 1 stop. registry, zdali takové se tam nachází, v pedálu taktéž všechny mimotní hlasy ve spojení se všemi 4 stop. a snad 2- a 1 stop. reg., které se však jen v starších velkých varhanách nacházejí.

V manuálu mohou také dle libosti 1 stop. a v pedálu, zdali se tam nacházejí, snad také 2- a 1 stop. reg. ještě vynechány býti, které se však při plném stroji vyláhnou. S rourovými stroji může se jako při b naložiti.

d) Při silném registrování, čili při plném stroji.

Mimo již při a b a c vytažených hlasů: všechny míchané aneb mixtury, jak manuálu tak v pedálu a veškeré rourové stroje. Z těchto 4 podotknutých hlavních sestaveních reg. vyplývají dvě důležité pravidla:

a) Při registrování jest hlavně hleděti, by jeden hlas druhý podporoval, a velké a hlubokoznějící hlasy od menších a ostřejších zdvyženy byly, jelikož tím tón prvních určitosti a zřetelnosti nabude co zatím menší

a ostřejší hlasy od větších se zakrýjou a méně pronikavými stanou*).

b) Při registrování nesmí se učiniti žádná mezera. Byloby tedy chybné v manuálu, u př. jeden nebo více 2 stop. hlasů sestaviti, poněvadž by pak zprostředkující 4 stop. hlasy (a při sesíleném registrování na kvintu $2\frac{2}{3}$ stop.) chyběly, neméně chyba by se učinila, kdyby se v pedálu 16- a 4 stop. hlasy sestavily, poněvadž by pak 8 stop. reg. (a dle okolností $5\frac{1}{3}$ stop. kvinty) pohřešovaly. V podobnou chybu ale by se mohlo i při zachování těchto pravidel upadnouti, kdyby se na povahu rozličných varhaních hlasů nižádný ohled nevzal; tak by u př. sestavení několika 8 stop. reg. doprovázených několika krytými 4 stop. a jedním otevřeným 2 stop. hlasem chybné bylo, poněvadž zde jeden otevřený (oktávový) hlas, a při silnějším registrování také ještě jedna semo náležící kvinta $2\frac{2}{3}$ stop. se prohřešuje**).

Podobně chybné registrování byl by krytý hlas s otevřeným 4 stop. a j.

Kdo ví, které hlasy otevřené a které kryté jsou, snadno se takovým chybám vyhne, a kdyby se to ze zpěchu státi mělo, poví mu sluch, že chybně registroval. Co pravidlo budiž ještě uvedeno, že počet pedálních rejstříků se vždy podle počtu manuálních říditi musí. Na 3, 4 až 5 manuálních hlasů mohou 1, 2 až 3 pedální počítány býti, přece však přijde mnoho na jakost rejstříků, a vždy se musí na jejich ústrojí hleděti, zda totiž otevřené, či kryté jsou, o čemž se při rozličných registrováních blíže zmíníme.

(Pokračování.)

*) Z této příčiny směji v takovéto kombinaci jen velké a větší tak též prostřední rejstříky, nikdy ale menší a pronikavější převahu míti, ačkoliv i zde středu se držeti nejlépe jest. Příliš mnoho velkých a hlubokých hlasů činí tón varhan neurčitým, a osadníky přivádí při chorálním zpěvu v nejistotu; při nad míru křiklavých a malých hlasech navyknu si osadníci křik a tón varhan pozbude všecku vážnost.

**) Výminka od tohoto pravidla mohla by se jen tenkrát učiniti, kdyby se zamýšlelo u př. s jedním 2 stop. rejstříkem rychlé sady provésti; ale pak by se musel k doprovázení, by menší hlasy povystoupiti mohly, 8- neb 4 stop. (slabší) rejstřík voliti. Také se nechá v pedálu někdy jednotlivý hlas u př. trumpeta 8 stop. tím vystoupiti, že se posauna 16 stop. a jel ještě náká 32 stop. i tato vynechá*). Rozumí se samo sebou, že pak se v tomto pádu několik reťních basů přivezme, poněvadž tón rourových strojů bez doprovázení reťních hlasů příliš jednoduše zní.

*) Pravidelně ale nemá se trumpeta 8 stop. nikdy (leda má-li chorál při předešlé přednášce býti), bez posauny 16 stop. užívati, poněvadž k poslednímu hlasu oktávu činí.

Slovo o českých národních písních.

Podává L. Zvonář.

(Pokračování.)

Nejstarší česká národní píseň jest: „Hospodine pomiluj ny.“ Pochází z X. století a připisuje se obyčejně sv. Vojtěchu. Jungmann a Palacký tomu odpírají. Palacký praví, že jsou její slova čistě cyrilského původu, a že pochází buď od prvních apoštolů slovanských aneb jejich nejbližších nástupníků. Nápěv, jakým se nyní zpívá, jest již velmi změněn. Čechové starší ji zpívali zhusta. Ne-jen v kostelích, nýbrž i na bojišti i při jiných příležitostech zavznívaly její zvuky. Jak dějepisné zprávy praví, zpívala se při volbě Svatopluka II. (1055), při volbě Oty, bratra Svatopluka (1109), kde ji celý český tábor třikrát, „jako obyčejně“ zazpíval i na bojišti, když Otakar nad Belem zvítězil.

Asi o dvě stě let mladší jest píseň: „Svatý Václave,“ taktéž lidu milá. Pochází ze XII. století a připisuje se Arnoštovi, prvnímu arcibiskupovi pražskému. I ta má rozličné varianty; a-však původní její ráz není tak setřen jako při písni předešlé. Z jiných starých písní národních se nám zachovaly jen nápěvy a začátky prvních sloh. Nápěv písně „Na zelené louce“ se udržel až do 18. století v kancionalech českých. Zpívaly se jím rozličné nábožné texty, mezi jinými také adventní: „*Vítej Jezu Kriste.*“ Na nápěv písně: „*Byla vojna veliká*“ se taktéž mnohé kostelní texty odkazovaly.

Skutečnost ta, že se kostelní písně světskými nápěvy zpívaly, jest trochu nápadna. V tehdejších dobách však se světská hudba od kostelní ještě tak značně nelišila jako za našich časů; a nebylo tudíž takového převádění oblíbených nápěvů z kostela do světa, a od-tud do kostela i v jiných krajinách než českých nic neobyčejného. Máme toho důkazy, že proslulí nizozemští a vlaští hudební skladatelové ještě v XIV. i XV. století světské nápěvy co themata, čili lépe co „canti firmi“ (stálé zpěvy) pro své kostelní skladby brávali a k nim jiné hlasy v rozličných druzích kontrapunktu skládávali. Církev takové si počínání ovšem nikdy neschvalovala, trpěla je však tak dlouho, dokavad způsob ten pobožnosti na ujmu nebyl.

Po tomto odskoku se vraťme k písním českým starého rázu. Charakteristická zevnější známka jejich jest moll-tón, jisté melodiické postupy, které tak-řka stálé jsou, i přechody do hořejší dur-dominanty. Co se melodiických postupů týká, jsou to nikde nescházející postupy do hořejší quinty a quarty, a vystoupení melodie od prvního tónu až do malé septimy. Již tato skutečnost jest s to dokázat, že jsou tyto nápěvy výkvět římského choralu. I v tom byly jisté postupy stálé,

t. j. vždy se vracející, a podle nich se poznávala tonina. Ze všech osmi církevních tónů ostatně nezakořenil se žádný tak jako první, zvaný dorický. Ráz jeho jest slavný, mužný, rázný. Pomysleme jen na svůj choral „*Otče náš milý Pane,*“ který v tom tónu jest, a pochopíme docela tohoto tónu význam. Třetí svazek „Nápěvů ku sbírce Erbenově“ má v přídavku 20 písní, které všechny tento starý ráz nesou. Číslo 3., „*Prokletá láska*“ a 4. „*Ztracená hrása,*“ náležejí dorickému tónu; první authentickému (původnímu), druhý plagálnímu (odvozenému). Objem melodie jest oktáva, v prvním jest charakteristický hned zprvu přicházející postup do quinty nad základní tón, a povznešení se melodie až do malé septimy. V druhé jest charakteristický postup do quarty, jímž druhý díl začíná. Obě tyto písně jsou přeloženy o tón výše z D na E; neboť dorická tonina počíná tonem D. Číslo 15. má se známou kostelní písní: „*Z hlubokosti mé těžkosti*“ docela stejný začátek. Skutečnost to, s jakou se ještě u mnohých jiných písní potkáváme.

(Pokračování.)

Slovo o plechových dechových nástrojích.

Podává J. B. -ý.

(Pokračování.)

Účinek plechových zvuků musel ode dávna velký dojem na všeobecné obecenstvo dělati, neboť žádný nástroj nedosáhne a nenahradí velkost účinku, anto tyto tóny příliš pronikavě na lidský cit působí totiž, když se jich náležitě a povážlivě užívá.

Jelikož se s jednoduchými nástroji za starých časů užívanými žádného nového střídání v hudebním kusu více dociliti nedalo a otřepané nápěvy a harmonie až k omrzení slýchány byly, přemýšlelo se o nových prostředcích, aby se s těmito nástroji při ustavičně postoupném vzdělání naší moderní hudby, též pokračovalo.

Aby se více střídání v harmonii docílilo, skládány nové kusy pro nástroje, z nichžto každý téměř do jiné toniny naladěn byl. Takové kusy jmenovaly se kusy s *rozmanitě laděnými nástroji*. Takovýmto způsobem dosáhlo se skutečně *nových* tenkrát ještě *neslýchaných* účinků. Zesnulý ředitel Pražského konservatoria Jindř. Divis *Weber* (roz. 1771, †) skládal hudební kusy v této maníře s velmi příznivým výsledkem. Psal je na začátku tohoto století pro *pražské* městské *ostrostrělce* a r. 1805 pro tehdejší *studentskou legii* ještě též později pro své žáky.

Do tohoto času padá též užívání rozličně laděných nástrojů v orchestrách z prvu jen s laděním z tonin

v prvním stupni příbuzných n. p. F a C lesnice atd. Karel Maria Weber, skladatel „Carostřelce“ postoupil dále; ve své opeře „Euryonthé“ dal týž mistr lesnici do Es a E dohromady, což tenkrát totiž r. 1824 za velkou těžkost v intonování platilo. Tento způsob užívání nástrojů zasahoval ale ještě příliš do *ruské hudby z lesnicemi*; dohromady souvislá melodie, jakož v novějších časích do obliby přišla, nedala se přec s těmito prostředky vyvésti; zůstávaly vždy ještě mezery, které se vyplniti nedaly. Za tou příčinou musely se k tomuto druhu hudby vždy *zvláštní* skladby skládati.

Všeobecné přání, by se již hotové nápěvy a celé kusy většího objemu na plechové nástroje provésti daly, bylo vždy živější, zvláště za onoho času, kdež Joachim Rossini se svými libeznými a všude oblíbenými zpěvy, po nichžto celý svět bažil, na světlo vystoupil. By se provedení takých kusů pro plechové nástroje usnadnilo, přišlo se na jiné prostředky, by se na jednom a tomž nástroji *celé*, dohromady *souvislé* nápěvy přednášet mohly. Užilo se též metody jako při dřevěných plechových nástrojích, která se na zkrácení vzduchového sloupu zakládá. Byly utvořeny v půltonových vzdálenostech tónové *dírký* na nástroji a zřídily se k pokrytí jejich klapky, jako u flétny. Tímto způsobem povstaly nové druhy nástrojů, které se docela jednoduše *polnice s klapkami* (klapky byly nad dírkami) nazývaly.

Bezpochyby mnozí z nyní žijících pokolení zpomenu si na tyto nástroje; bylo to hned po dokončení velké francouzské války. Tohoto způsobu by se na polnici též jiné tóny, než od přírody jí udělené vyvodily, uživalo se při každých laděních (vysokých a nízkých) a tenkrát s málem se uspokojili, vynalezli-li surrogatní prostředek, by na tyto nástroje od *malého g* počínajíce nahoře prázdné prostory tónosledu *chromaticky* vyplniti mohli.

Těmito prostředky položil se též základ k povznesení a k zvelebení nyní stávajících kapel z plechových nástrojů; již tenkrát dávaly se velké hudební kusy n. p. ouvertury, arie atd. z oper. Zvuky klapkových tónů byly nejen samy sobě a mezi sebou, nýbrž i přirozeným tónům zcela podobny. Avšak brzy se pozorovalo, že tóny nástrojů s širším rozměrem a sice ony tóny, kteréž na hlavní část trychtýře připadaly, mnohem zvuknější a silnější byly než ty na nástrojích s užším rozměrem. Toto pozorování bylo opět příčinou, že se zhotovily nástroje, které na prosto *široký rozměr* měly a tím se nejen dosáhlo, že klapkové tóny něco více *stejně* a *zvuknější* byly: nýbrž že se jimi i svrchu udaných výhod dosáhlo.

Že vyplnění mezer při plechových nástrojích ode dávna cítěnou potřebou bylo, dá se z rychlého a vel-

kého rozšíření klapkových nástrojů souditi. Nástroje tyto byly tenkrát v silném množství zhotovovány a též rozprodány; nyní však beze stopy zmizely, zajisté za tou příčinou, že toto s nimi zacházení jakož vytahování zastrkování a zacpávání na přirozených prostředcích nespočívalo.

Podobným zařízením, by se u klapkových tónů souměrná síla tónů docílila, rozšířil se rozměr a z těchto výstředních a zmírněných událostí v zařízení povstalo dle našeho důmění, *rozmnožení* plechových nástrojů. Z vysoko laděných nástrojů povstaly rozšířením rozměru *křídlovky* (cornet a piston), z prostředně naladěných *tenorový a bassový roh*, z hluboko naladěných *eufonion, bombardon, ofikleida tuba* atd.

Jiní jsou opět toho mínění, že široký rozměr zakládá se na *ruské lovecké hudbě*, při nížto se tak nesmírně širokých avšak jen jednotonových nástrojů uživalo a kapella taková procestovala r. 1834 celé Francouzsko a Německo *).

Další vzdělávání všech těchto nástrojů stalo se, ať tak díme, před našima očima bezmála asi od 30 let a sice užitím ventily. Tato učinila klapkovým nástrojům konec. *Klapkové* polnice, křídlovky a ofikleidy trvaly sotva 15 let a již jsou opět v spánku jako pokulhávající *tažná posauna*. Ať spočívají v pokoji!

Ventila spočívá na nejpřirozenějších základech, neboť jí vyvozené tóny mají tutéž vlastnost jako přirozené tóny; doplnění mezer běže se vždy z jiných tonin, anť mnoho tonin v jednom nástroji sloučeno se nalezá. Ostatně dlužno se kójiti nadějí, že při ustavičných pokrocích v změňování a zlepšování plechových nástrojů brzo úplné dokonalosti se dosáhne.

(Pokračování.)

Z Břetislavi (Pressburg.)

Kostelní hudba a nové graduale od W. H. Veita. — Koncert hudeb. spolku. — P. Soupper. — Ed. Remeny. — Sl. Vrabelyova. — Zpěv. spolek.

Drahý čas již uplynul od posledního dopisu o zdejším ruchu hudebním, ačkoliv látky nescházelo, nýbrž času; nejraději však péro do ruky беру, mohu-li něčehož sdělit k zvelebení vlasti a výtečných synův jejích. Dne 22. lipna udala se mi příležitost, kterou mlčením opominouti nemohu. Odbývá se zde každoročně tento den votivní slavnost na upamatování velkého požáru, který 1800 za příčinou hádky jedné paní s děvečkou při smažení ryb zapálením másla vypukl a velký díl města ba i lodního mostu na Dunaji zničil.

*) Kapellu tu slyšeli jsme též v Praze.

Provozovala se při této slavnosti veliká mše od Cherubini-ho do F, téhož věhlasné „Pater noster“ a jakožto Graduale novinka od našeho proslulého krajana pana H. V. Veita. Sopran a violinosolo — věnované zdejšímu vysoce postavenému c. k. úředníku p. H., který velmi dobrý znatel hudby a nevšední houslista jest.

Díla Cherubini-ho jsou již oceněna dostatečně, nechceme tedy slov šířiti — podotknouce jen výborné provedení a pozornost svou obrátíme k novince.

Úvod houslí v tomto Graduale A-dur může se přirovnati švitoření prvního jarního pěvce — skřivana — milostně a spolu velebně ve výši pějícího, zvuky tyto vkusně doprovázené fagotty a clarinety unesou ducha posluchače k nebesům, naší pravé vlasti. Po této jednoduché ale výtečné myšlence převezme sopran tému, a zpívá — mohlibychom říci — v duchu velebné vznešenosti útěchyplné a klidné vroucnosti světoznámého nesmrtelného Palestriny: „Benedicam Dominum in omni tempore“ etc. (33. žalm Davidův) dechovými nástroji doprovázen a od houslí podporován. Když do dominanty vstoupil, vpadne při slovech: „Exaltemus nomen ejus etc.“ fletami a clarinety jemně doprovázen do C-dur, což velmi příjemně překvapný dojem působí. Krátce a jednoduše, že ani posluchač skoro čehož tuší — octne se zase v E-dur, po čemž housle krásnou melodií přechod do toniky upraví; na to opakuje soprán hlavní myšlénku a v kontrapunktovním pohybování slovům textu docela přiměřeně — ryzé, něžné a líbezné s valností a duchaplnou zbožností spojující, k závěrce se ubírá, a tak jak po srdečné modlitbě duše v ouplném poklidu se nachází — končí housle čistou A-dur scalem. Tolik v krátkosti o této novince. Že provedení všem požadavkům za dost učinilo, netřeba opakovati, solo na housle hrál pan H., jemuž Graduale věnované jest a soprán byl v rukou slečny Elišky Trantové, z rodu českého, o kteréž se již v těchto listech zmínka stala, má totiž obzvláštní dar úlohu svou duševně proniknouti, tak že její překrásný zpěv jak modlitba ze srdce se noří.

(Dokončení.)

Gluck a Mozart.

Dva obrazy ze života, podává Karel Adámek.

(Pokračování.)

IV.

Zvědavé množství stálo u rohů a dychtivě četl každý veliké divadelní oznámení.

Přec jednou uzříme dávno slibovaného „Orfea!“ pravili jedni. Co jim to napadlo vystupovat s takovou

operou, reptali druzí. Každý však nedočkavě očekával večer. Zdlouha však mizely hodiny samotnému mistru. Po obou stranách bylo zbrojino.

Metastasio již po dobu tak dávnou vavřínem ověšený, měl přijíti o vavřín, kterýž s jeho kmenem srostl? Nebyla-li to smělá, opovážlivá domněnka?

Hasse, jež Vlachové již po čtyřicet let „il caro Sassone“ nazývali, měl býti o lesk svůj připraven, Gluckem, kterýž nevybřednuv z prostřednosti, nové učení zamýšlel hlásati? Takové a podobné myšlenky ani za mák neznepokojovaly přívržence strany této, v jejichž řadách Vlachové nejčtetněji zastoupeni byli. Domnívali se býti až příliš silnými ku potření tak slabého útoku a protož si hověli za hradbami a jisti jsouce vítěznou přesvědčeností se chystaly k návštěvě divadla. Malý byl počet přátel Gluckových v poměru k oněm. Gluck a jeho přítel Rancero z Calzabigi spoléhali v mohutnost díla společného, zamítající síly tajně působící k výsledkům umělců.

Dílo toto mělo samo zvítěziti bez přičinění cizého; bylať to hudební pravda a bylo se nadíti, že jsouc takovou, musí zvítěziti; vyjma, že by utonula v nepojímatosti obecenstva lži otupeného. I paprsek sluneční je nemilý oku, na temno uvyklému.

Mohly-li zastaralé vrtochy a choutky zpěvaček i zpěváků, podlé šmejdy strany protivné, zlomiti odvalu v pravdě se zakládající, zlomiti pevnou mysl, přesvědčeností utužovanou?

Gluck se chystal do divadla, jako by měl jít k velké skvostné slavnosti dvorní. Oděn v nejskvostnější šat, ozdoben řádem papežským, po boku meč, stál ve své komnatě očekávaje choť svou Marii, anáž jej měla do divadla doprovázeti. I tato, dáma krásy nevšední, se odíla v nejkrásnější šat a okrášlila zdoby své nejskvostnějšími šperky.

„Křištofe, co na mně tak s údivem pohlížíš?“ tázala se laskavě.

„Nemohu tě pochopiti, co tě pohnulo se nalíčit, jako by ti bylo slaviti triumfy?“ odpověděl Gluck.

„A což jiného, milý hrdino! Což myslíš, že jest důvěra má v tebe a obecenstvo Vídeňské tak oslabena, že bych s obáváním očekávala večer nastávající? Předzvídám a jsem přesvědčena o slávě, anáž tě dnes večer očekává. Ty zvítězíš, nemusela-li bych se stydět sama za sebe, kdybych i zevně neslavila triumf tvůj?“ pravila ohnivě Marie.

(Pokračování.)

FEUILLETON.

Z Prahy.

Starovské divadlo. V tomto desítidenní slyšeli jsme operu „Lazebník Sevilský,“ v nížto sl. G. Schubertova vystoupila, pak „Lucrecia Borgia“ a „Figarovu svatbu,“ kdež M. László-Doria svou znamenitou školu osvědčila. V též opeře slyšeli jsme též naposled paní Kainzovou roz. Prausovou; avšak největšího napnutí zbudilo vystoupení slavného tenoristy Fr. Stégra (Staziče), jenž dne 17. srpna v „Troubadouru“ obecenstvo k hlučným potleskům roznítit. Pan Stéger neztratil ničehož na svém krásném a mohutném orgánu, zaujal navzdor jakési indisposice svou již vytríbenou hrou a úplně přiměřeným přednesem veškeré posluchače a byl mnohokrát volán. Triumf tento sdílela s ním též naše výtečná J. Brennerova, kteráž s obvyklou virtuositou všechny těžkosti své úlohy k obdivu obecenstva přednesla. Co se provedení uvedených oper dotýče, nemůžeme se pochvalně o něm zmíniti. Chybíť vždy okrouhlost, správnost a souhra ve zpěvu.

— Pan Václav H. Medek, první kapelník v Sibíni, přibyl tyto dni do Prahy. P. V. Medek narodil se dne 20. srpna 1830 v Trebechovicích blízce Králové Hradce, vystoupil r. 1847 do školy varhanické, kdež pod zasloužilý ředitelem Kar. Pitschem oba roky asolvoval prvním akcesitem (dva cí. dukáty a houslemi od Homolky) poctěn byl. Avšak p. Medek chtěje ještě důkladněji vzdělati se, setrval ve varhanické škole ještě jeden rok a byl první odměnou vyznačen: Při celoroční zkoušce hrál své skladby (praeludium a fugu), pak Bachovou fugu Cismoll a znamenitou Passacaglia od Šeb. Bacha C-moll se skvělým výsledkem. Nato absolvoval pedagogický učitelský běh na Pražské vzorní škole ve třech letech r. 1848, 1850 a 1851. Od května r. 1850 až do května 1852 byl co učitel piana a theorie v ústavě pro piano p. Bed. Smetany. Mimo to byl p. Medek co účinkující oud Cecilské jednoty k prvním houslím přivtělen. Později stal se pod kapelníkem J. N. Meyerem členem Pražského orchestru (co houslista), načež 1852 co učitel hudby k hraběti z Wolkensteinů povolán byl, kdež 7 let setrval. Pan Medek je muž velmi nadaný, energický a horlivý vlastnil.

— Výroční zkouška žáků Pražské varhanické školy dne 30. lipna. Neobdrževše v patřičném čase tištěná pozvání a grogram, nebyli jsme s to, program kusů, které od žáků přednášeny býti měly, našim čtenářům sdělit. Podotkneme toliko zkrátka, že veškerí žáci jak v theorii tak v praxi velmi prospěli. Podalť důkaz o důkladnosti a výtečnosti zde ustanovených pánů učitelů. První rok měl letos několik výborných talentů a vyznačil se zvláště tím, že žáci otázky, z theorie jim předložené, s takou jistotou a určitostí zodpovídali, jakoby už ode dávna v umělém pletivu harmonie byli zasvěceni, což obzvláště p. Frant. Blažkovi, učiteli téhož roku k velké cti a k pochvale slouží. Žáci Jos. Groh, Hynek Ouvalský a Fr. Bráva doprovázeli některé úlomky z Brixiových mší velmi správně a dobře a učinili tak konec produkci prvního roku. Chovanci druhého roku provedli jak obyčejně nejen notami, alebrž i praktickými

příklady modulace, které jim od hostů, mezi nimiž se též náš Alex. Dreyschock nacházel, uloženy byly. Na to přikročilo se k náuce o kontrapunktu, choralu, imitace a fuze a ukončilo přednesem komposičních pokusů absolvovaných žáků. Na to provedl p. Jos. Čaboun první větu z pětilasé fugy od Š. Bacha, adagio z první sonaty od Mendelssohna a fugu od Jos. Krejčího velmi precísně; dále přednášel p. Jan Hrabánek fantasii do E-moll od Rittera a fugu do C-moll od Šeb. Bacha s dobrým prospěchem; p. F. Oehn hrál fantasii od Hesse (op. 76) slušně a pan Ad. Prucha provedl s velkou obratností a s velmi příznivým výsledkem andante se 6 variacemi a finale od Rinka, pak toccatu a fugu do D-moll od Šeb. Bacha. V prvním roku došli odměny p. Fr. Bráva a Hynek Ouvalsky, kteří od redaktora těchto listů podobiznami Fr. Tумы obdařeni byli. V druhém roku obdržel první odměnu p. Prucha, pak Fr. Oehn, kteří mimo odměnu od ředitelství ještě podobizny „Tумы“ obdrželi. —5—

— V neděli dne 12. t. m. slyšeli jsme v chrámě Týnském krátkou slavnostní mši do H-moll od Mart. J. Nováčka, ježto řízením p. Vác. Horáka velmi příznivého dosáhla výsledku. Mše páně Nováčkova jest psána v novějším kostelním slohu, v slohu kde se hlavně na význam a ilustrování textu přiměřenon hudbou hledí, v slohu, kde se myšlenkám volnější vzlet dovoluje, než aby závažím kontrapunktu a fugy k zemi stlačovány byly. Ve mši p. M. Nováčka jeví se jarý avšak zbožný duch; jeho líčení slov je živé avšak nikde přehnané neb výstřední, jeho modulace, jimižto zvláště mnoho střídá, jsou umělé; avšak časem příkré až zcela odůvodněné. Velký dojem činí na posluchače charakteristické „Credo,“ v němžto slova „crucifixus“ (ukřižován), „passus et sepultus est“ (trpěl a pohřben jest), mistrně hudbou vyjádřena jsou. Ze všech částí, z nichžto každá zajímavými modulacemi a promyšlením líčeným textu vyniká, líbilo se zvláště Benedictus, jehož význam krásně hudbou vyjádřen jest. Nemohouce pro nedostatek místa o mši této šířeji promluvit podotkneme toliko, by p. M. Nováček brzy opět takovým plodem domácí hudební literatury obohatil. Provedení mši bylo, jak jsme již podotkli, slušné, toliko bylo by žádoucí, aby varhany v chrámě Týnském vydatnějším pedalem opatřeny byly. Mše p. Nováckovu (v partitūře) lze v opisu za 1 zl. 60 kr. v redakci dostati.

— Zkoušky chovanců pianních ústavů. (Pokrač.) Celoroční zkoušky žáků hudebního ústavu p. J. Th. Högra, v němž se dle metody Prokšovy pianu vyučuje, a jenž letos teprv druhý rok trvá, odbývaly se dne 30. lipna v sále na Žofíně s velmi příznivým výsledkem. Na více pian slyšeli jsme tenkrát více pospolných kusů klassických i domácích skladatelův. Pochod od Zvonaře; ouverturu ke kouzelné flétně, Mazeppu od Liszta (na místo oznámené ouvertury k „Hupenottům,“ která se za příčinou nenadálých překážek provozovati nemohla) atd. Ze solových piec hrály se: Salonní kus od Pivody; Impromptu od Kittla; Nokturno od Dreyschocka; Fantasie z „Don Juana“ od Liszta a m. j. Z tohoto seznamu vysvítá, že se téměř samé zdařilé

skladby provozovaly, a že se zvláštní také ohled bral na na hudební skladby na šich skladatelů, začez panu řediteli povděční jsouce, zdar tomu ústavu přejeme. Vždyť zkoušky takové, nemají právě toliko ten účel, aby žáci obecnstvu ukázali, jakých pokroků za tento rok učinili, majíť pro žáka míti také užitek ten, aby se jeho vkus vytréboval. Mezi rokem kde se nejvíce kusy pro cvičení hrají, neposkytne se k tomu příležitosti; nepoužije se jí však ani tehda, když se poskytne, což se bohužel 1- ledva 2krát za rok stane, tu se pak tomu nedivme, když dilettantismus náš, beze všeho vkusu, toliko ve svém Cramer-u, Vossu, Gorin a t. d. útěchy nalezá, a nic lepšího nezná, k vyššímu se nepovznese. A jak velice vkusný dilettant často umění prospěje, o tom není třeba slov šířiti; příkladů se nám poskytne denně. Žáků, kterým se už teď pěkná budoucnost předpovídati může, má mladý ústav tento více než mnohý, jenž již několik let trvá. Z těchto uvedeni budtež pan K. Šebor, jenž se nejen co obratný pianista ale i co velmi nadaný skladatel osvědčil (svou fantasií na Tittlův nápev); p. E. Švab jenž fantasií z „Don Juanu“ od Liszta, ohromnou to úlohu, precisně přednesl; mladistvý A. Grünfeld, který jsa 7 let stár, fantasií z opery „Montechi a Capuletti“ s podivuhodnou jistotou z paměti přednášel. Ze slečen jmenujeme S. Pivlovu, A. Sobotkovu, J. Šejvankovu atd., které všechny úlohám svým zúplna dostály. (Pokrač.)

— Slečna Marie Soukupova, která v květnu na zdejší jevišti v opeře „Ernani“ pohostinsku zpívala, provdala se za p. Grensa, rytmistra u husarů hr. Schlicka a opustí divadlo na vždy.

— Nadaná altistka sl. Paulina Kuglerova, jest, jak se dovídáme místo altistky Schmidtovy u zdejší opery engažována.

— Pan Alex. Dreyschock komponuje nyní o sonatě pro piano. Co nejdřív vyjde od něho „Mazurka“, jižto naši roztomilé pianistce, sl. Alb. Zadrožilkové věnoval.

— Ředitel konservatoria p. Bed. Kittl složil k slavnosti odhalení pomníku v Krivoklátě kantátu, ku kteréžto německý básník Egon Ebert text byl složil.

Z Mnichova Hradiště. (Slavnostní mše) V neděli dne 29. července slavena zde výroční pouť sv. Anny. V tento u nás největší svátek provozuje se při slavné mši obyčejně větší kostelní skladba. Tenkrát se dávala Horákova rychle u všeobecné oblíbení vešla 6. mše. Již vícekrát bylo o ní v Dalibore (i z naší krajiny) psáno, proč se tentokrát ohmežím na krátký úsudek o provedení. V celku upříti nemohu, že provedení bylo dosti slušné; dojmouti musilo zvláště Gloria s velebně rázným unisonem „in Gloria etc.“ a „Agnus.“ Krásné Credo by se lépe bylo v celku vyjmulo, kdyby se první básové solo „et incarnatus“ bylo správněji zpívalo. Instrumentální část byla vesměs dobrá až na Hosanna, v kterém i soprán trochu ostře pronikal. Připomenouti sluší též vkladek, Rhombergův dvoj-sbor (původně pro veliký pátek) podloženým přiměřeným českým textem, jehož druhá část šla lépe k sluchu než první, kdežto se hlasy poněkud rozcházel. Vytýkám tyto chyby sine ira et studio, považuje

u nás kostelní hudbu za tak dalece dospělou, že na ni netřeba pouhé relativní měřítka klásti.

(P. N.) **Z Plzně.** (Koncert.) Žák Pražského konservatoria, již chvalně známý z koncertů tamních, p. Jan Hřímaly, rodič zdejší, vystoupil dne 11. t. m. v koncertu, který v divadle zdejší, spolupůsobením sestry své, slečny Marie Hřimalové, a kapely zdejších ostrostřelců uspořádal. Do posuzování přednesení zvolených kusů nemůžeme se pouštět; podotýkáme ale, že ke koncertu jeho zdejší obyvatelstvo dosti čteně se shromáždilo a každý kus od něho přednesený s potleskem přijalo. Slyšeli jsme dvě ouvertury pro orchestr, a přednesené od něho tři kusy na housle a jednu německou píseň. Slečna Marie H. přednesla nám několik písní, mezi nimi dvě české „Úmysl české děvy“ a „Země česká“, kteréž též, zvláště poslední dvě velmi se líbily.

(XY.) **Z Pardubic.** (Záboj. — Zpěvácké spolky. — Procesí. — Albina Maška mše s solovými přílohami.) Každý, kdo o pokrok v hudbě a zvláště ve zpěvu pečuje, uvítal zajisté sbírku českých původních čtvero-zpěvů pod jmenem „Záboj“, jež p. redaktor Meliš a p. Lud. Procházka vydávají. Všechny čtverozpěvy jsou nové a tím zajímavější pro každého vlastimila, že každý od výtečného „Našince“ a každý od jiného komponován jest. Zdejší zp. sbor přednesl jednou odpoledne u našeho tenoristy pan Schülle všechny tyto čtverozpěvy ze Záboje, z nichžto se nejvíce líbily: „Smíření“, „Nevěrný milý“, „Milence přání“, „Pozdravení pěvcovo“, „Svítání lásky“, „Deerám českým.“ Umínit si zdejší zp. sbor každý kus ze „Záboje“ po sobě dobře cvičiti, aby mohl pak při výletech nebo při koncertech dotčené čtverozpěvy upotřebit, za Záboje máme zvláště p. Votřebalovi vřele co děkovati, jenž nám jej v Praze opatřil. Jak daleko náš zp. spolek pokročil, můžeme pověditi, že horlivý p. techn. učitel Frant. Janda tyto dni schvalně do Králového Hradce jel, by se s tamním ředitelem zp. spolku o zásady, o vnitřní rozdělení, zařízení spolku a o stanovy smluvil. Stanovy jsou již sestaveny, více jmeny podepsány a c. k. okresnímu úřadu odevzdány. Povolení od veleslavn. c. k. mstodržitelství s nadějí očekáváme, neb dle stanov zasláných tentýž účel si zp. spolek zdejší vytknul, jako n. p. Králo-Hradecký a j. v. Tyto dni přijeli s železnicí dva zp. spolky, z Trutnova a z Kr. Hradce do našeho nádraží. Jeli na velolepou slavnost do Teplic. Trutnovský spolek přijel v pátek 10. t. m. s vysokým, zahaleným praporem, každý člen byl lyrou znamenán; Králo-Hradecký spolek přijel v sobotu odpoledne. V neděli dne 12. t. m. putovali nábožní pouťníci do Chrudimě skrz naše město. Skoro každé procesí bylo dechovými hudebními nástroji doprovázeno a jedna z těchto hudebních kapel sestávala z chlapců 11 až 12 let čítajících, kteří buď při klarinetu, flétně, troubě atd. účinkovali. Jest to stará a dokázaná věc, že takové děti v něžném mládí dechovými nástroji mnoho na těle a následkem toho i na duchu trpí, a bylo by prospěšnější, by tací hoši raději zpívali (základ umění hudebního!), hrát na housle a piano a j. v. se učili. Ve středu dne 15. t. m. Nanebevzetí P. Marie provozovala se velká mše do C-dur od Alb. Maška, jež docela neúhonně přednesena byla. Jest to velebné dílo! Jak prosebné je Kyrie, slavné Gloria, utěšitelné Credo s překvapujícím přechodem do „Et in carnatus“, pak posléze

jak hluboko promyšlené „Agnus Dei!“ Každý díl se líbil. Za graduale duetto pro tenor a bass od Eyblera bylo dobré a mohl se minout skvělého výsledku, neb pan ředitel kůru předložil jej beze vsí zkoušky! Díky tehdaž zpěvákům. Zbožně předneseno bylo Offertorium „Ave Maria“ pro baryton a housle solo, jež pan Janda s vřelým citem přednesl; při tom poznali jsme také výtečnou sílu p. Řebíčka, jednoho z nejvýtečnějších žáků Pražského konservatoria. Ano při té produkci umlkly rty každého nábožného křesťana, hrobové ticho panovalo s naplněným chrámu děkanském, a myšlenky oblažující povznášely se k nebesům — k Bohu! Avšak po hříchů! jen na velkých svátcích slyšíme takou čistou kostelní hudbu.

(B. M.) **Z Teplíc.** (Slavnost a závod zp. spolků.) Dne 12. a 13. srpna odbývala se tu slavnost zp. spolků, kteráž se jedinou ve svém způsobu jmenující může. Zúčastnilo se v ní čtyřicet spolků a tisíc členů čítajících, z nichžto hlavní část severním Čechům a Sasku náležela. Mimo tyto byly zde též dva zp. spolky — samo sebou se rozumí, německé, z družné Moravy. O 5 hod. počal zpěv všech spolků. Program prvního dne obsahoval čísla od L. Beethovena, K. Kreutzer, Storch, Leonhardta, W. A. Mozarta, Kalivody, Beckra a Mendelssohna. Mezi přestávkami provedl lázenský orchestr ouvertury k operě „Rienzi“ od R. Wagnera a k „Egmontu“ od Beethovena jakož i pochod ze „Sommernachtstraum“ od Mendelssohna. Ředitelství tohoto dne vedl ředitel Teplického zp. spolku pan Arnošt Rohn. Provedení sborů bylo precizní, velkolepé ba imposantní. Druhý koncert vedením obezřelého ředitele Mišenského zpěv. spolku p. Hartmanna obsahoval sbory od Marschnera, Neumanna, W. H. Veita (der Käfer und die Blume) od Otta, Sterna a Mendelssohna. Mezi přestávkami provozovány byly ouvertury k „Oberonu“ od K. M. Webra a k „Jessondě“ od L. Spohra. Na tomž dnu byl po tabuli v sále střelnice uspořádán závod zpěv. spolků. K tomuto závodu přihlásilo se 18 zpěv. spolků. Spolky, které se v závodu zúčastnily, byly: Žopavský (zpíval Waldgruss od Abta), Liberecký (zp. Morgengrüsse od Storch), Mišenský (zp. Einkehr in die Schenke od Zöllnera), Šluknovský (zp. Auf den Rhein od Küchena), Grossenhainský (zp. Die Abendfeier od Abta), Vrchlabský (zp. König in Thule od W. H. Veita), Freibergský spolek (zp. Ein böhm. Liedchen od Abta), Freibergská zpěv. jednota (zp. Nachgesang od Abta), Trutnovský (zp. Concertat od Mendelssohna-Bertholdyho), Warnsdorfský (zp. Gott, Vaterlandliebe od Tschircha), Josefthalský s Hradecým spojený (zp. český sbor „Cikáni“ od Fr. Vogla), Draždanský (zp. König in Thule od W. H. Veita), Jablonecký (zp. Waldvöglein od Storch), Döblenský (zp. Heimat od Otta), Görlický (zp. Sylvestertrinklied od Schuberta), Žatecký (zp. Sternbeschworung od Durrera), Bilínský (Vorwärts od Storch) a Žitavský (zp. Reiterlied). Po ukončení všech sborů sešli se soudci dohromady a rokovali o cenách. Nebylo to sice těžkou úlohou, první cenu přisouditi; neboť shromáždění spolkové jednoglasně vyslovili se pro spolek Hradecko-Josefsthalský, jenž mistrným provedením sboru „Cikánů“

od Vogla tak mocně přítomné spolky uchvátil, že všestranné přání jsouc hlučným ano bouřlivým potleskem doprovázeno, ode všech projevono bylo, aby se sbor ten opakoval. To byl zajisté patrný důkaz, že spolek Hradecko-Josefthalský cenu zasloužil; avšak soudcové ctíce pohostinnost, udělili jaksi ze zdvořilosti první cenu Draždanskému spolku „Orfeus“, jenž sice výtečně svou úlohu provedl; nic méně však od Hradecko-Josefsthalského zastíněn byl. První cena záležela ze stříbrné taktovky. Druhá tedy odměna (metronom) přisouzena jest spolku Hradecko-Josefsthalskému; třetí (pulpit na noty) Bilínskému, čtvrtá (pohar) Libereckému, pátá (pohar) Velkohájskému (Grosseuhain), šestá (pohar) Mišenskému. Ale i ostatní spolky, které se v závodu zúčastnily, obdržely pohary. Všechny ceny mají na sobě německý nápis („Erinnerung an das Teplitzer Sängerfest 12. und 13. August 1860“). Jak už praveno, vyznačil se zajisté spolek Hradecko-Josefthalský vedením horlivého vlastimila a národního pěvce pana L. Lukese nejvíce a může všem českým zpěv. spolkům za vzor sloužiti. Spolek ten osvědčil národního ducha, národní sebevědomí a svůj český ráz v plné míře a dokázal, že jako druhdy Čechové v bitvách vítězili, i nyní v umění hudebním na vrchu stojí. Nuže, važme si našeho českého umění a i cizinci si nás budou vážiti. Týž spolek, jehož okrasou a sloupem náš neocenitelný L. Lukes byl, opakoval na večer na všestranné přání cenou obdařený sbor „Cikáni.“ Bouřlivý potlesk a nesmírně hlučná pochvala přerušila tuto rozkošnou s pravou mistrností provedenou skladbu. Nuže, třikrát sláva zpěv. spolku Hradecko-Josefsthalskému, sláva řediteli jeho, p. Lukesu a všem pánům spoluúčinkujícím; neboť samojediní zachovali českým zpěv. spolkům čest a došli skvělého vyznamenání.

Z Vysokého nad Jizerou. (Dokončení.) Ať ty hudební nástroje, taková tu i hudba chrámová! Nikdo by nevěřil, žeby za našich dnů kostelní hudba tak daleko klesnouti mohla, kdežto i nejdůstojnější p. biskup Litoměřický, jehož diécesi Vysoký náleží, o její zvelebení co nejhorlivěji pečuje. „A jaká tu pomoc? kníže pán, žádaš, ti nechtž přispěti,“ řeknete měšťane, „a ředitel kůru se o to nestará!“ To však není žádné ospravedlnění; tu jest potřeba snažně žádati, společný zřetel k věci obrátiti, která uad jiné vznešená a slavných zásluh důstojna jest. Dobří měšťané! jste naskrze milovníci hudby a zpěvu, přispějte každý dle možnosti, a neváhejte dále víru svou skutkem dokázati. Tak jen napraveno bude, co skvrnu utrpělo! Nový ředitel kůru přičiní se o to, by vám vaše starost, vaše obět dobrého ovoce nesla, abyste co se hudby týče, jako před lety za příklad sloužiti mohli větším a zámožnějším městům naší milé vlasti. Václ. Vysocký.

L i s t á r n a .

Panu K. v Sedl. — Lístek l. leží u mne; nemohl jsem jej poslati. P. K. St. v Čkyni. Srdečný pozdrav. Jak to stojí s obsazením? — P. Bl. ve Veležicích. Srdečné pozdravení všem. — Proč nepíšete?